

CHARLOTTE CHRISTOFFERSEN

"EN DEL TROR ATT MAN SOM IT-PEDAGOG ÄR INSNÖAD
PÅ TEKNIK OCH HAR EN TOTAL AVSAKNAD AV EGEN
FÖRMÅGA TILL KREATIVITET. STÄMMER INTE ALLS!"

MATZ NILSSON

"VISST KAN SKOLAN GÖRA SKILLNAD!"

När förutsättningarna är som mest utmanande i mångfald av språk, kulturer och förkunskaper är det väldigt lätt att falla till föga med ett konstaterande om att våra elever inte kommer att klara sin skola. En förnimmelse av stigmatisering kan lätt infinna sig och leda till att utmaningen och framtidstron hos såväl läraren som eleven uteblir. Med andra ord blir normen att ha låga förväntningar på elevens förutsättningar och resultat.

Därför är det så oerhört upplyftande att konstatera att det finns skolor som gör skillnad för elever oavsett deras förutsättningar.

Jag hade förmånen att tillsammans med förvaltningens vuxenutbildnings- och gymnasiechefer studera Alperton Community School i London, Wembley. En skola med 1400 elever, 90 olika språk, belägen i ett av Londons utsatta socioekonomiska områden. Skolan har gjort en fantastisk resa från ett tillfredsställande resultat till att i dag vara enastående. Så här beskriver den engelska skolinspektionen skolan i sin inspektionsrapport (fritt översatt):

"Alperton Community School är en enastående skola som framgångsrikt höjer studieresultatet för eleverna trots att eleverna kommer från olika kulturella och sociala bakgrunder. De flesta av eleverna kommer till skolan med låga och ibland bristande förkunskaper, vilket är ett betydande hinder för deras inlärning. Allt arbete på skolan sker utomordentligt bra tillsammans i denna harmoniska och sammanhållna gemenskap och där eleverna gör goda framsteg, vilket resulterar i att prestationen förbättras avsevärt från år till år. En elev rapporterade: "Vi känner oss som en enda stor familj på skolan och där alla betyder någonting för varandra! Elevernas resultat är enastående, som en följd av den goda undervisningen och en konkretiserad läroplan med välstrukturerade vägar som är mycket anpassade till elevernas behov och önskemål."

Hela skolan, personal och elever andas en stark framtidstro och kanske det viktigaste av allt, de tror att skolan kommer att

innebära en betydande skillnad för var och en. All personal har positiva förväntningar på att eleverna kommer att lyckas i skolan. Rektorn tror på och har höga förväntningar på lärarna. Lärarna tror på och har höga förväntningar på eleverna. Resultat: alla presterar och resultatet blir bra! Skolan arbetar systematiskt med såväl kunskapsuppföljningen på elevernas resultat som attitydundersökningar kring trivsel och delaktighet. Skolan hade kommit så pass långt i sitt systematiska kvalitetsarbete att man erbjöd elever auskultera och utvärdera olika lektioner. Lokaler på Alperton Community School är inte de bästa, ganska slitna, men enligt de som gjorde ett studiebesök på skolan var stämningen och relationerna fantastiskt bra. Eller som en i Malmödelegationen sa " Vi blev guidade runt av två förtjusande elever från Sixth form. De lovordade sina lärare som alltid fanns till hands för att hjälpa, som gjorde undervisningen intressant, som var bra på att skapa nära relationer, som trodde på dem och som ville att de skulle lyckas. Att vara andraspråkselev var inget problem" Alla blir sedda, uppskattade och utmanade. Här kan vi tala om en stark och gemensam värdegrund där alla på skolan känner sig viktiga och delaktiga och man odlar goda relationer till varandra.

Jag är helt övertygad om att vår upplevelse av Alperton Community School är överförbar till vår stad och våra skolor. Flera skolor i vår stad är redan på god väg, andra försöker hitta formerna. Men en sak tror jag är helt avgörande för oss, nämligen att vi tror på oss själva som viktiga i arbetet med att skapa en skola som innebär en skillnad för våra ungdomar i vår stad. För att lyckas måste vi bygga goda relationer inom skolan, mellan alla som arbetar där och till eleverna. Vi måste systematisera vårt kvalitetsarbete på ett sätt som involverar och skapar delaktighet bland medarbetare, elever samt deras vårdnadshavare. Vi måste på ett mycket bättre sätt lyfta fram de goda exemplen när en skola lyckas på ett bra sätt! Låt oss anta utmaningen, kan de så kan vi!

I DETTA NUMMER 6/2011 >

2
4
6
8
10
12
14
16
18

NY KRAFT TILL EDICO > 3

YRKESHÖGSKOLA > 4

FLER BEHÖRIGA > 5

ÄMNESARBETE UNDER LUPP > 6-7

SÄRSKOLEPLACERING > 8-9

GÖMDA FLYKTINGAR > 9

PROFILEN: CHARLOTTE CHRISTOFFERSEN > 10-12

VI-KÄNSLA PÅ JOBBNU > 13

JOHN HATTIE > 14-15

ORDET ÄR FRITT > 16

DEBATTINLÄGG > 18-19

SVÄNGRUM FÖR ANLÄGGARE > 20

OM EDICO >

EDICO ges ut av utbildningsförvaltningens informationsavdelning och utkommer med 8 nummer per år

EDICO BETYDER PÅ LATIN: Jag säger rent ut, jag yttrar

ANSVARIG UTGIVARE: Matz Nilsson

CHEFREDAKTÖR: Pia Oredsson Birgersson, informationschef

REDAKTÖR: Katarina Falk

GRAFISK FORM: Utbildningsförvaltningens informationsavdelning

BILDER: Bylinelösa bilder och texter är producerade av informationsavdelningen

FÖR TIPS OCH SYNUNKTER: edico@pub.malmo.se och edico@malmo.se

TIDNINGENS BREVLÅDA PÅ INTRANÄTET: Komin/utbildningsförvaltningen
SKRIBENTER: Susan Englund, lärare Komvux Södervärn | Jonas Nilsson, lärare Heleneholms gymnasium

OMSLAGSBILD: Freddy Billqvist

TRYCK: WikingTryck AB, MultiArt Silk, 2200 ex

EDICOS NYA FOTOTÄVLING

FOTOGRAFERA DIN VARDAG!

Ta med kameran till jobbet och fotografera arbetet inom skolan. Ge din personliga bild av vardagen inom gymnasieskolan och Komvux. Kanske blir det foton av din arbetsplats, arbetskamrater, lärarrum och konferenser. Eller så blir det bilder på något vi inte alls förväntar oss. Låt din kreativitet få fritt spelrum. Vi välkomnar alla resultat av både lust och olust.

Alla publicerade fotografier belönas med biobiljetter.

**MAILA DITT BIDRAG TILL:
EDICO@PUB.MALMO.SE**

NOTERAT

NY KRAFT TILL EDICO

Anna-Lena Godhe är ny medlem i Edicos redaktion.

Anna-Lena är lärare i engelska och svenska som andraspråk på Norra Sorgenfri gymnasium samtidigt som hon forskar vid Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet.

Men hon har haft andra drömmar också.

– När jag var yngre ville jag verkligen bli journalist. Jag sökte till journalistutbildningen vid Skurups folkhögskola två gånger. Den ena gången var jag väldigt nära att komma in. Så förklarar Anna-Lena Godhe varför hon gärna tar på sig uppdraget att skriva för personaltidningen.

Med ett ben i universitetsvärlden kommer Anna-Lena bland annat att uppmärksamma forskning inom utbildningsfrågor.

I sin egen licentiatavhandling undersöker Anna-Lena gymnasieelevers skapande av digitala berättelser.

– Jag har ju ett specialintresse inom skola och IT. Nu kommer fler och fler 1-1-lösningar, men tekniken i sig gör ju ingen skillnad. Det handlar om vad man använder den till.

**VILL DU LÄSA MER OM ANNA-LENA
GODHES LICENTIATAVHANDLING –
KLICKA IN PÅ WWW.MALMO.SE OCH
LETA UPP NUMMER 3, 2011 AV EDICO.**

Det blir allt vanligare med eftergymnasiala yrkesutbildningar inom Malmö stad. Rönnens gymnasium vill specialutbilda undersköterskor inom demensvård, avancerad hemsjukvård och livskvalitet. Frans Suell och Jörgen Kocks gymnasium ansöker om att få utbilda kockar med inriktning på regional gastronomi.

VILL UTBILDA UNDERSKÖTERS KOR OCH KOCKAR MED SPETSKOMPETENS

SLAVICA RANKIC,
REKTOR PÅ RÖNNENS GYMNASIUM

Bakom ansökningarna till de olika utbildningarna *Specialutbildad undersköterska inom hälso- och sjukvård i hemmet, demensvård* samt *ökad livskvalitet inom äldreomsorgen* står fackliga företrädare, Region Skåne samt kommunerna Lund och Malmö. Även äldrepedagog-utbildningen vid Malmö högskola har varit engagerad i förberedelsearbetet.

– Det har varit många möten och en intensiv arbetsprocess mellan Rönnens gymnasium, Komvux Lund, företrädarna för de stora arbetsgivarna Region Skåne, Malmö stads vård och omsorg och Lunds kommun. Tillsammans har vi kommit fram till att det finns ett stort behov av kompetenser som inte tillgodoses med befintliga utbildningar. Därför är det nödvändigt med de yrkeshögskoleutbildningar som vi ansöker om, säger Slavica Rankic, rektor på Rönnens gym-

nasium.

Specialistutbildningarna för undersköterskor kommer att bedrivas på deltid och distans.

– Det har vi kommit fram till i dialog med arbetslivet. Vi utgår från att de flesta som kommer att söka den här utbildningen idag arbetar som undersköterskor, säger Slavica Rankic.

STORA BEHOV

Omsorgen om en åldrande befolkning kräver ökad specialistkompetens hos de många undersköterskor som befolkar arbetsområdet. Fler blir dementa och fler ska vårdas hemma. Samtidigt har vi stora pensionsavgångar bland vårdpersonal.

Margareta Strand, medicinskt ansvarig sjuksköterska i Limhamn-Bunkeflo lyfter fram tänkbara positiva effekter för vårdyrket: ”Utvecklingsmöjligheter inom

yrket är ett sätt att höja statusen på arbete inom vård och omsorg. I förlängningen kan intresset öka för ungdomar att söka sig till vård- och omsorgsprogrammet då det öppnas möjligheter för en karriär inom omvårdnadsyrket som kan leda till en positiv löneutveckling”

Frans Suell och Jörgen Kocks gymnasium har ansökt om en tvåårig heltidsutbildning till *Diplomerad kock med inriktning regional gastronomi*. Initiativet kommer ursprungligen från föreningen Skånska matupplevelser som består av 25 restauranger med medlemmar som Wilhelm Pieplow, Restaurang Årstiderna och Bo Madsen, Håckeberga slott och Karlaby Kro

Planen är en kvalificerad yrkesutbildning som ska ge djup kunskap om det regionala köket och ett brett kontaktnät bland råvaruproducenterna. Huruvida utbildningarna får tillstånd att starta nästa år avgör Myndigheten för Yrkeshögskolan i november.

STATSBIDRAG

Får skolorna godkänt innebär det statsbidrag i form av elevpeng för att genomföra utbildningarna. Men myndigheten får in betydligt fler ansökningar än den godkänner. I år har 1100 ansökningar kommit in. Regeringens budgetproposition för nästa år innebär 60 miljoner kronor extra till yrkeshögskoleutbildningar. Det motsvarar enligt myndigheten cirka 1000 platser. Malmö har idag tre utbildningar inom yrkeshögskolan; Service Manager vid Frans Suell och Jörgen Kocks gymnasium, Tandsköterska vid Rönnen samt Redovisningsekonom med Öresundsinriktning som startar i januari på Malmö Borgarskola. Sedan 2009 ansvarar Myndigheten för Yrkeshögskolan för alla eftergymnasiala yrkesutbildningar, även KY-utbildningar, som inte arrangeras av högskolor och universitet. Yrkeshögskolans utbildningar är alltid eftergymnasiala och ska svara mot ett behov på arbetsmarknaden. Kurserna skraddarsys tillsammans med framtida arbetsgivare och teori varvas med praktik på en arbetsplats.

Landets mest populära utbildningar inom yrkeshögskolan är lokförarutbildning, event marketing och evenemangsledning, originalare inom media och design samt anläggningsdykare. Dessa utbildningar har flest sökande per plats.

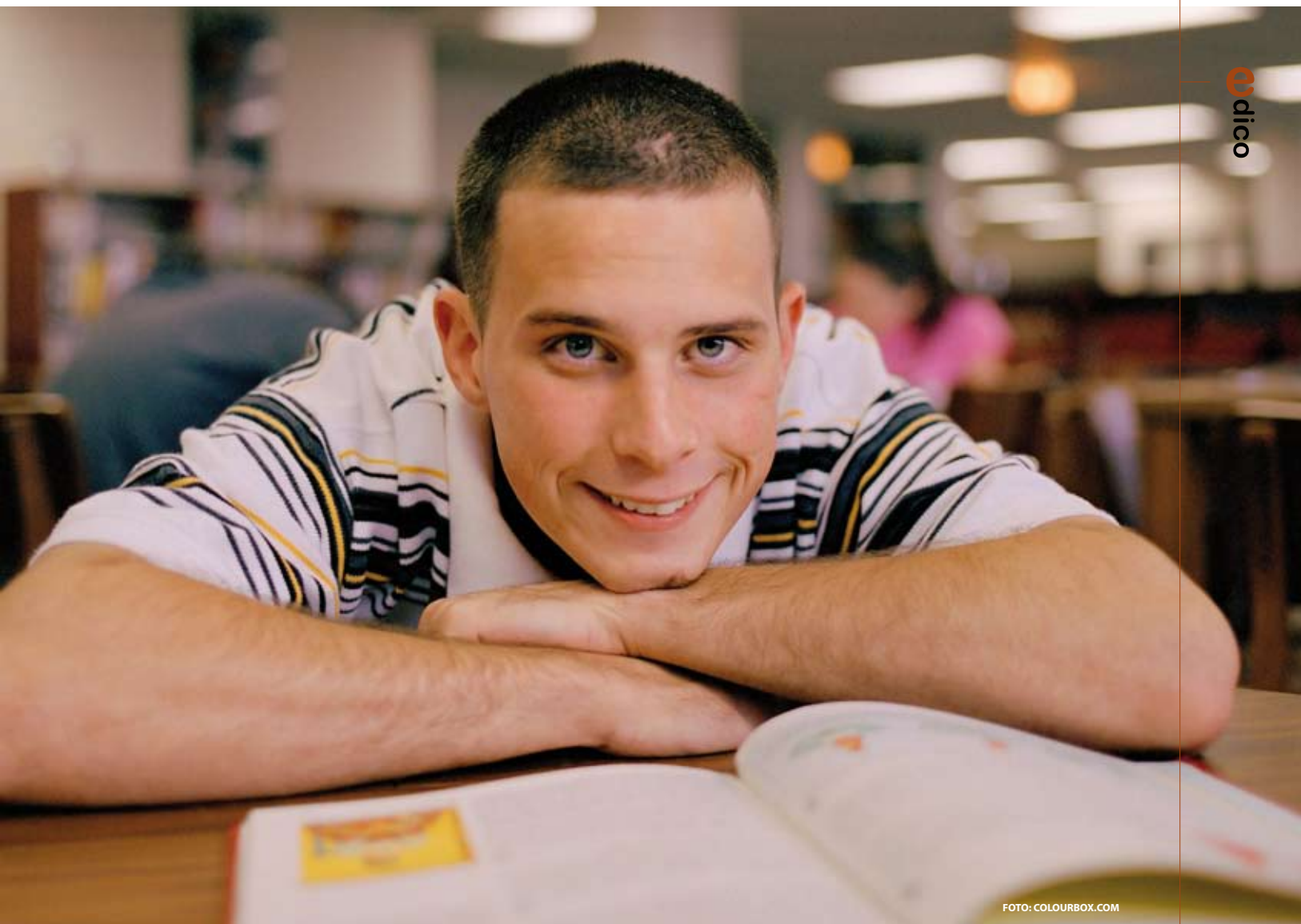

FOTO: COLOURBOX.COM

– Det är ju en anmärkningsvärd förändring med tanke på att behörighetskraven skärpts, säger Ann-Sofie Nordh, planerings- och antagningschef på utbildningsförvaltningen.

– Vad den större andelen behöriga sökande beror på är oklart. Vi ska fortsätta och analysera materialet under hösten. Det kan vara en effekt av att många elever har gjort sena val och då ändrat sig och valt utbildningar man vet att man kommer att vara behörig till, säger Ann-Sofi.

– Det kan också vara så att eleverna fått tydligare information i och med att den nya gymnasiereformen infördes. Om det är på det viset kan man ju försöka se till att informationen fortsätter att vara lika tydlig kommande år.

Av årets antagningsrapport framgår också att trenden med växande friskoleutbud håller i sig. 24 friskolor med totalt

83 procent av årets förstahandssökande till nationellt program i Malmö var behöriga. En ökning med tio procent.

FLER BEHÖRIGA SÖKANDE TILL NATIONELLT PROGRAM

136 utbildningar på nationellt program konkurrerar med kommunala gymnasieskolor om ett minskande antal elever. Ungdomskullarna förväntas fortsätta minska i storlek fram till 2015. Utbildningsplatserna är idag fler än efterfrågan på en rad utbildningar. Det gäller såväl Malmö som hela Skåne. De fristående skolorna har, nu när antagningen är helt klar för läsåret, 166 fler elever antagna till nationellt program än de kommunala skolorna har. Framför allt är det med yr-

kesprogrammen som friskolorna dominerar. Av de 1020 antagna eleverna till yrkesprogram är 394 på kommunala och 626 på fristående skolor. Av de 2538 elever som antagits till högskoleförberedande program är 1302 på kommunala och 1236 på fristående skolor. I likhet med föregående år är det drygt 20 procent av de förstahandssökande till nationellt program hos de kommunala gymnasieskolorna som kommer från andra kommuner.

Konstruktiva diskussioner, konkreta tips och en del kritik präglar arbetet i ämnesgrupperna för samhällskunskap respektive historia. Edico fortsätter artikelserien om ämnesgrupperna och hur de tar sig an GY11.

GENERÖSA TIPS TILL DELTAGARE

Det är tisdag i mitten av september, klockan är tio på förmiddagen och i konferensrum A129 på Pauli gymnasium väntar rektor Åse Nilsson på att ämnesgruppen för samhällskunskap ska samlas.

Nio har anmält förhinder så det blir bara fyra deltagare som bjuds på kaffe och ostfralla.

– Det är allt från vård av barn till att man inte velat ställa in lektioner. Vi har aldrig varit så få. Det finns beslut på att rektorerna ska sätta in vikarier när lärare ska på ämnesgruppsmötena men kanske måste vi ändå lägga träffarna på kvällstid.

Först på plats är Björn Aidemark från Petri. Han berättar att han och ämneskollegorna på skolan kommit igång med att hitta exempel på uppgifter som motsvarar olika betygskrav i GY11.

– Men det är väldigt mycket vi ska hinna med i den första samhällskunskapskursen. Och redan på lägsta betygssteget krävs att eleverna ska kunna analysera. Därför har vi bett om mer undervisningstimmar.

Karolina Göransson, lärare på Pauli som också dykt upp på mötet, replikerar att hon tycker det är för tidigt att säga om det behövs fler timmar till den inledande kursen på de teoretiska programmen.

MATRISER

Inför en ämnesinriktad studiedag i våras fick Karolina i uppdrag att se över hur de nya kunskapskraven skulle kunna struktureras och göras tydliga.

– Jag tycker det är roligt att göra matriser och den ena idén har fött den andra. Vi har ett tydligt uppdrag och det är viktigt att vi ligger steget före.

På ämnesgruppens möte är hennes uppgift att visa exempel på hur hon jobbar nu. Till att börja med visar hon klass BG11B:s blogg som hon driver tillsammans med kollegan Camilla Lindskog. Där ligger läxor, uppgifter, sammanfattningar, planering och annan dokumentation tillgänglig för eleverna.

– Eftersom det är ett krav nu att eleverna ska kunna använda en vetenskaplig metod började vi med att konstruera en övning där eleverna fick och pröva olika metoder, som intervju och experiment, för att besvara en fråga. Sen är det viktigt att återkoppla till eleven med betygsmatrisen. Vi måste påminna eleverna om att kunskapskraven är en del av instruktionen. Det här

OVAN: KAROLINA GÖRANSSON
NEDAN: BJÖRN AIDEMARK, ÅSE NILSSON, JOHN VIDERFORS

är ju kanonbra. Det tar jag med hem till min grupp, säger Björn Aidemark.

ENSAM SAMHÄLLSLÄRARE

John Viderfors, som stressat in lite sent till mötet, undervisar som enda samhällskunskapslärare enligt GY11 på Universitetsholmens gymnasium. Han är också den ende i sällskapet som undervisar i den kortare 50-poängskursen, konstruerad för de praktiska gymnasieprogrammen.

– Jag tror många av mina elever skulle bli konfunderade över sådana matriser som vi sett här idag.

Men han säger att han tar med sig tänket och strukturen. Han får tips om att han kan delta på ämnesträffar med lärare på Pauli som undervisar i samma kurs.

– Det är ett stort ansvar att vara ensam på en skola och att tolka den nya ämnesplanen, konstaterar John Viderfors.

Efter en och en halv timma avslutar Åse Nilsson mötet och påminner om läxan till nästa möte, att var och en ska ha gjort och testat en övning som motsvarar de nya kunskapskraven.

Fotnot: Bloggen Karolina Göransson hänvisar till finns på www.klass-14.blogspot.com

DAVID ROSENLUND OCH
CECILIA AXELSSONLINDA PERSSON OCH
EVA HENRIKSSON-GARATEA

HISTORIA – ÄMNESGRUPPEN SOM JOBBAR UTAN SKOLLEDARE

Samma tisdag klockan fyra på eftermiddagen samlas ämnesgruppen för historia i ett litet konferensrum på S:t Petri. Här har sju deltagare dykt upp.

– De flesta skolor är representerade i vår grupp. Jag tror att det bara är Mediegymnasiet som inte brukar delta, berättar Eva Henriksson-Garatea, lärare på S:t Petri och gruppens sammankallande och ordförande.

Även i denna grupp diskuteras det eventuella behovet av att lägga fler undervisningstimmar på den nya inledande 100-poängskursen.

– Historia är ett av de ämnen som förändras mest i och med Gy11. Det blir mer historieanvändning och krav på att eleverna ska kunna hantera källor. Nu är det mycket mer fokus på färdigheter, eleverna ska kunna tänka och diskutera historia. Plus att det är ett omfattande centralt innehåll, sammanfattar Eva Henriksson-Garatea.

INTE REDO

Cecilia Axelsson, historielärare på Pauli tror att de flesta lärarkollegor inte är redo för de nya bedömningskriterierna. Eva Henriksson-Garatea håller med.

– Det finns många frågor. Vad menar man till exempel med nyanserat?

– Ja det kommer att ta några kurser innan vi är bekväma med de nya betygen, säger Cecilia Axelsson.

Eva Henriksson-Garatea fyller i.

– Vi kommer att vara rädda för att sätta höga betyg.

David Rosenlund från Heleneholm påminner om att det även vid tidigare reformer varit snålt med betygen i början.

Han lyfter plötsligt ämnesgruppens diskussion till en existentiell nivå.

– Att sitta här och jobba med kunskapskraven förgyller vår vardag. Men hur ska det komma våra kollegor till del? Min status bland ämneskollegorna blir inte högre för att jag är med i den här gruppen.

– Vi är bara kollegor och inte skolledare. Vad ska hända med dokumenten som spikas här? Det vore bra om de sanktionerades av skolledare.

Eva Henriksson-Garatea förklarar att det egentligen inte ska vara hon utan en skolledare som ansvarar för ämnesgruppen i historia men att hon tagit på sig uppdraget i väntan på att en skolledare ska axla manteln. Hon hoppas att det löser sig snabbt.

– Jag deltar i möten med skolledare från de olika ämnesgrupperna. Där har jag möjlighet att föra fram gruppens åsikter och diskutera i ämnesgruppens arbete.

– Men det är ganska mycket arbete och det är viktigt för oss att ha en direkt kanal uppåt även om

FORTBILDNING

En annan fråga som lyfts på historiemötet är behovet av fortbildning och det motsägelsefulla i att många ropar på fortbildning men kurser och arrangemang är ändå svåra att fylla. Dessutom får rektorerna på de olika skolorna själva bestämma vilka utbildningar de vill satsa på.

– Skolorna saknar ett flerårsperspektiv på lärares fortbildning. Det känns som om det nu finns en plan fram till och med terminens studiedagar bara, säger David Rosenlund och får medhåll från gruppen.

Katarina Falk

Sedan 1 juli gäller hårdare regler för vilka elever som ska tas emot i gymnasiesärskolan. Det som tidigare var allmänna råd har blivit lagstadgade krav. Nu måste varje elev ha fyra utredningar med sig som stödjer diagnosen intellektuell funktionsnedsättning. Dessutom är det stopp för att ta emot elever med autism utan begåvningsnedsättning.

FLER UTREDNINGAR FÖR SÄKRARE MOTTAGANDE

MARIANNE DYMLING-HJELM
OCH SARA JIFFER

I och med att den nya skollagen trädde i kraft måste det på varje elev göras en psykologisk, en pedagogisk, en medicinsk och en social utredning inför starten i gymnasiesärskolan.

– Vi har även tidigare varit noga med att eleverna ska vara ordentligt utredda. Förändringen för oss är den större omfattning som nu krävs, särskilt när det handlar om de sociala utredningarna, säger Marianne Dympling-Hjelm, gymnasiesärskolesamordnare på utbildningsförvaltningen. I korthet ska den sociala utredningen svara på frågan om det i elevens hem finns förklaringar till en hämmad intellektuell utveckling.

– Det är bra att vi kräver mer av utredningarna och att vi sätter elevens sociala situation i fokus, säger Marianne Dympling Hjelm.

När Skolinspektionen granskade särskolemottagandet i 30 kommuner fann man

stora brister i samtliga.

I en debattartikel i Dagens Nyheter i januari skriver Ann-Marie Begler, generaldirektör Skolinspektionen, Greger Bååth, generaldirektör Specialpedagogiska skolmyndigheten, Lars-Erik Holm, generaldirektör Socialstyrelsen och Helén Ångmo, tf generaldirektör Skolverket:

”De utredningar som behöver ingå i underlaget har ofta allvarliga brister eller saknas helt, framför allt vad gäller de sociala och medicinska. I de allra flesta ärenden är det omöjligt att säga om barnet ska gå i särskolan eller inte utifrån de utredningar som är gjorda.”

RÄKNAR MED KRITIK

– Nu pågår en granskning av gymnasiesärskolan och där räknar vi med att få en del kritik för bristfälliga utredningar även om vi alltid har en psykologisk utredning som visar den intellektuella funktionsnedsättningen.

– I större kommuner är vi i regel lite bättre på att göra professionella utredningar eftersom vi gör dem relativt ofta.

Det är ibland sämre ställt med erfarenhet och kunskap i de mindre kommunerna där de inte utreder lika ofta, säger Marianne Dympling-Hjelm.

Den viktigaste garanten för att gymnasiesärskolan i Malmö tar in rätt elever är nog Marianne Dympling-Hjelm själv.

– När en elev sökt särskola träffar jag varenda familj för ett enskilt samtal. Det gör att man kan vara mer lyhörd för elevens önskemål. En viktig faktor för resultatet av utredningarna är elevens språkliga bakgrund.

– Språkkunskaperna måste absolut vävas in i bedömningen. Ofta rekommenderar vi i psykologutredningen att elever

som är relativt nyanlända vid testtillfället ska testas om, säger Sara Jiffer, psykolog på gymnasiesärskolan i Malmö.

Den sociala situationen ändras också ofta under gymnasietiden. Eleven flyttar kanske hemifrån och in i ett gruppböende.

Det kan hända att blockeringar av traumatiska upplevelser släpper under gymnasietiden. Men även det motsatta kan inträffa, att problemen ökar under gymnasietiden.

– Elever som flytt från andra länder har ofta förfärliga upplevelser med sig. I en familj som sökt asyl blir det målet. När de sedan får asyl är det vanligt med en dipp när eleven inser att han eller hon kommer att stanna i det nya landet, långt från släkt och vänner. Då blir skolan den trygga punkten, förklarar Sara Jiffer.

INKLUDERANDE LÖSNINGAR

Den nya regeln, att gymnasiesärskolan inte längre får ta emot elever med autism som inte har begåvningsnedsättning, är Marianne Dympling-Hjelm inte helt nöjd med. I Malmö rör det sig om i genomsnitt 1-3 elever per läsår som tagits emot på gymnasiesärskolan utan att ha haft någon begåvningsnedsättning.

– Jag kan tycka att det är synd. Jag har sett många elever med autism som har fått det fantastiskt bra hos oss. Men i egenskap av chef för avdelningen elevhälsan på utbildningsförvaltningen har jag nu diskuterat inkluderande lösningar med skolledare för att få fram lösningar för dessa elever.

I Skolinspektionens rapport om gymnasieskolorna i Malmö kritiserades särskolan för att ha för mycket fokus på social utveckling och för lite på kunskapsutvecklingen.

– Detta är en utmaning både inom den obligatoriska särskolan och gymnasiesärskolan att få balans mellan kunskapsuppdraget och omsorgsbehovet.

Men med medvetna rektorer och lyhörda pedagoger tar vi gärna tag i detta uppdrag också, säger Marianne Dympling-Hjelm.

FAKTARUTA

INDIVIDUELL STUDIEPLAN OCH UTVECKLINGSSAMTAL

Alla elever ska ha en individuell studieplan. Minst en gång per termin ska eleven få samlad information om sin kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

KURSER FRÅN GYMNASIESKOLAN

En elev som går ett nationellt eller specialutformat program får läsa kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om rektor bedömer att eleven kan klara av det.

INDIVIDUELLA PROGRAM

Elever på det individuella programmets yrkesträning får läsa en kombination av ämnen från yrkesträningen och ämnesområden från ett nationellt program, om eleven har förutsättningar för det.

Elever på det individuella programmets verksamhetsträning får läsa en kombination av verksamhetsområden från verksamhetsträningen och ämnen från yrkesträningen, om eleven har förutsättningar för det.

NY GYMNASIESÄRSKOLA

Elever med autism, men inte utvecklingsstörning, tillhör inte målgruppen för gymnasiesärskolan. Den nya gymnasiesärskolan kommer tidigast att börja höstterminen 2013. Fram till dess är det nuvarande kursplaner och betygskriterier som gäller för utbildningen i gymnasiesärskolan.

Under hösten 2011 väntas riksdagen fatta beslut om hur den nya gymnasiesärskolan kommer att utformas. Därefter börjar Skolverket med nya kursplaner.

Källa: Skolverket

Inom Malmö stads gymnasieskolor får idag minst 15 papperslösa flyktingar undervisning.

– Gömda barn har funnits inom skolan länge så fenomenet är inte nytt, men det har ökat i omfattning, säger en anställd med insyn i verksamheten.

SKOLA FÖR GÖMDA FLYKTINGAR I MALMÖ

Hon vill av försiktighetsskäl inte att vi publicerar vare sig hennes namn, titel eller vilken skola hon arbetar på.

– Jag är övertygad om att det kan bli så att eleverna hittas och grips, om inte på skolan så i närheten av den. Och det är ju inte vi i skolan som får problem, utan det är ungdomarna. Vi ser ju att ibland är ungdomarna försvunna, då har de förmodligen hittats och avvisats.

SPECIELLA LÖSNINGAR

Ute på skolorna är principen att så få anställda som möjligt ska känna till vilka elever som är papperslösa. De står inte med på klasslistor, har inga personnummer, kan inte fotograferas och betygen kan inte registreras.

Samtidigt måste det fungera administrativt och ibland blir lösningarna speciella. Utbildningsförvaltningen får handskrivna underlag med elevuppgifter. Med det underlaget betalar man ut skolpeng. Just skolpengen, som är ny för de papperslösa från och med innevarande termin, har gjort skillnad.

– Det har blivit lättare att argumentera för elevernas sak gentemot skolledare som inte alltid är positiva. Särskilt fram till för några år sedan var en del rektorer mycket osäkra på om de skulle våga ta emot gömda elever.

RÄTT TILL SKOLGÅNG

I regeringens uppgörelse med miljöpartiet tidigare i år ingår att alla papperslösa och gömda barn upp till 18 år ska ha rätt till skolgång, därav skolpengen.

I Malmö har utbildningsförvaltningens ledningsgrupp uttalat sig positivt till att gymnasieskolorna tar emot även något äldre ungdomar.

FOTO: COLOURBOX.COM

PAPPERSLÖSA FLYKTINGAR LEVER ETT OTRYGGT LIV SOM GÖMDA I MALMÖ

De flesta av Malmös papperslösa gymnasieelever är ensamkommande ungdomar från Afghanistan och Somalia.

– Är man skolmänniska som jag är tycker man att det är viktigt med utbildning. Tänk om ungdomarna bara skulle gå omkring och dra, så meningslöst. Det kan bli en helt förlorad tid för den som gömmer sig.

De flesta papperslösa deltar inte mer än någon termin i undervisningen. Men det finns undantag.

– Det var en elev som gick tre år och genomförde en stor del av en gymnasieutbildning.

Fotnot: Som papperslös räknas den som bor i Sverige utan tillstånd. I uppgörelsen mellan regeringen och miljöpartiet avses den som sökt asyl, fått avslag och gömt sig samt de som befinner sig i Sverige utan att ha sökt något uppehållstillstånd alls.

2
4
6
8
10
12
14
16
18

**EN MENINGSFULL SKOLA
INNEBÄR ETT AKTIVT OCH
KREATIVT LÄRANDE TILL-
SAMMANS MED ANDRA!**

– En del tror att man som IT-pedagog är helt insnöad på datorer och teknik och har total avsaknad av egen förmåga till kreativitet. Stämmer inte alls. Jag är ingen tekniker men en god användare av de möjligheter som datorprogrammen erbjuder. Dessutom har jag alltid haft behov av att strukturera och organisera. Hade det funnits pc när jag var flicka, hade jag gjort mina hästtidningar och mina register över Wahlströms böcker i datorn. Det blev kalkark och registerkort istället, säger Charlotte Christoffersen, IT-pedagog på Centrum för pedagogisk inspiration, CPI, sedan sex år.

Charlotte arbetar med fortbildning för skolpersonal i medie- & IT-pedagogik och informerar om hur man kan använda medier och IT i det pedagogiska arbetet.

– Det är ett oerhört omväxlande och kul arbete, säger Charlotte. Jag arrangerar och håller i seminarier, kurser och föreläsningar för lärare och handledning för arbetslag på skolor.

Hon skapar dessutom olika lärresurser på Internet och skriver bloggar om vad som händer ute på skolorna.

– Mina arbetsuppgifter har utvecklats hela tiden, arbetet stagnerar aldrig. Men det är ju givet med den IT-utveckling som sker i skolan och samhället nu. Kursernas innehåll har också utvecklats. Nu handlar de inte bara om programvaror, utan mer om hur man kan använda IT och medier i lärandet.

INSPIRATÖR SOM SPRIDER GODA EXEMPEL

Charlotte framhåller att hennes roll ska vara inspiratörens.

– Vi ska bidra till att sprida de goda exemplen och skapa ett IT-pedagogiskt nav ute på skolorna där vi kan stötta den pedagogiska användningen av IT/media. Det finns många duktiga lärare i Malmö när det gäller IT, men vi måste nå ut till alla, inom alla verksamhetsområden. Ge stöd och hålla kontakt med IT-pedagoger ute på skolorna. Hon deltog under ett år i Malmö stads ledarutvecklingsprogram "Framtida ledare".

– Det gällde att lära känna sig själv och sina ledarskapsförmågor. Det var ett ganska omfattande program med återkommande tredagarseminarier, projekt i grupper och handledning av externa psykologer.

Året därpå var Charlotte med som processhandledare för nästa kull av Framtida ledare.

– Jag trivs bra i handledarrollen, men tycker också om att vara delaktig i att bråta och dra i projekt.

Charlotte har många järn i elden både i sitt arbete och privat. Hon beskriver sig själv som en kreativ person med många idéer.

– Ja, jag hinner knappt med allt! Men det passar mig, jag är otålig och vill att det ska hända något. Har därför alltid haft en tendens att hamna i en massa projekt. Eller dragit igång dem själv, säger Charlotte med ett leende.

FORTSÄTTNING PÅ NÄSTA SIDA >

odico

CHARLOTTE CHRISTOFFERSEN

Ålder: 49

Gör just nu: Jag och några kollegor går just nu en utbildning i Entreprenöriellt lärande för Skolverket/Umeå universitet. Läser om Barcelona inför weekendtur.

Livsfilosofi: Talar hellre om möjligheter än om svårigheter.

Född: Malmö, sedan bar det iväg till Åkarp.

Bor: Håkanstorp i Malmö

Familj: Make och 9-årig son, föräldrar och tre syskon med familjer.

Intressen: Skapande och husrenovering.

FOTO: FREDDY BILLQVIST

3

5

7

9

11

13

15

17

19

”Är man gift med en snickare måste man ju ha ett renoveringsobjekt! Så vi köpte ett 100 år gammalt hus”.

GRUNDSKOLLÄRARE I BOTTEN

Hon är grundskollärare 1-7 i botten och har arbetat tio år på Fridhemsskolan.

– Där hade vi många olika utvecklingsprojekt igång. Det som driver mig är att jag vet att saker och ting kan bli bättre! Det ska kännas roligt och meningsfullt för elever att gå i skolan. En meningsfull skola innebär aktivt och kreativt lärande tillsammans med andra. Där man får uttrycka sig på många olika sätt i olika kreativa former.

Efter tio år på Fridhemsskolan och en liten omväg blev det så dags för Pedagogiska centralen.

– Jag var pedagogiskt IT-ansvarig på halvtid redan på Fridhem- och Ribersborgsskolan. Utöver arbetslagutveckling, ett lokalt resursteam och skolbiblioteksutveckling satsade rektorn mycket på IT och vi var väldigt långt fram i Malmö stad inom det området. Så steget till Pedagogiska centralen var inte så långt.

GAMMALT GATUHUS OCH TORP

Charlotte är gift med en dansk byggnadssnickare och har en nioårig son.

– Är man gift med en snickare måste man ju ha ett renoveringsobjekt! Så vi köpte ett 100 år gammalt gatuhus i Håkanstorp. Jag, tillsammans med mina syskon, har också tagit över ett torp efter föräldrarna.

Charlotte är bördig från Åkarp. Loven spenderade hon på torpet i Östra Göinge.

– Där var jag mjölkpiga under tre somrar på en bondgård. Gick också på lantbruksskolan Svenska Blå Stjärnan, för att kunna hjälpa bönder att sköta om gårdarna under krig eller annan kris i samhället.

BOKBINDERI, MC OCH TALBÖCKER

Charlotte gillar att pyssla.

– Ja, gärna med textil, papper och trä. Jag har bland annat sytt en egen folkdräkt och tygkojor till sonen. Bokbinderi är också ett stort intresse. Som lärare satsade jag på bokbinderi med eleverna, som producerade och band ihop sina egna läroböcker.

Tre böcker som fungerade som ett slags portfolios där de samlade ett urval av sitt arbete från i år 1-3. Eleverna var så stolta över dem. Jag höll också i fortbildning ute på skolor i bokbinderi och metodiken som hörde till.

VARMBLODIGA HÄSTAR OCH JÄRNHÄSTAR

– Hästar är en av de hobbies jag haft. Först var jag hästtjej. Vi hade ponnys hos farmor vid torpet och gick på ridskola i stan. Men sedan blev det järnhästar, skrattar Charlotte. Jag körde motorcykel i 20 år. Först hade jag en Triumph från 1951 och sedan en HD som jag själv byggde. På vintrarna låg man i verkstan och mekade och om somrarna körde jag runt i Skandinavien och Europa. Då byggde man upp sin självständighet. Ville klara av grejer själv. När jag och min man väntade barn sålde jag hojen och husrenovering tog vid.

På sin fritid lyssnar hon ofta på talböcker.

– Då lyssnar jag på skönlitteratur medan jag håller på i hem och trädgård. Men jag läser också vanliga böcker. Men då blir det facklitteratur om IT och pedagogik, säger Charlotte och ler.

TIPS

2
4
6
8
10
12
14
16
18

**CHARLOTTE TIPS PÅ
IT-PEDAGOGISKA LÄNKAR:**

**HANDLEDNINGSMATERIAL
FÖR INTERAKTIV SKRIVTAVLA:**
[HTTP://SKRIVTAVLA.WIKISPACES.COM](http://skrivtavla.wikispaces.com)

**TIPS OCH INSPIRATION OM
BLOGGAR OCH WIKIS:**
[HTTP://WEBBPUBLICERINGISKOLAN.WIKISPACES.COM](http://webbpubliceringiskolan.wikispaces.com)

**HUR MAN KAN JOBBA MED
WIKIWEBBPLATS:**
[HTTP://PCWIKITIX.WIKISPACES.COM](http://pcwikitix.wikispaces.com)

Projektet bedrivs med stöd av Europeiska Socialfonden, ESF, och genomförs i samverkan med bland annat Malmö Stad, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Daglig Verksamhet, Individ och familjeomsorg, Jobb Malmö, Arbetscentrum, MISA och Malmö företagsgrupper.

Intagning sker kontinuerligt och minst 100 personer kommer att ha deltagit i projektet fram till projektperiodens slut den siste april nästa år.

STARKT TEAM

– Vi har ett riktigt starkt team under Susannes ledning. Hon har bra ledaregenskaper, eftersom hon är lyhörd och skapar dialog. Susanne uppmuntrar oss att komma med idéer och synpunkter, hon skapar en vi-känsla och den känslan är otroligt viktig för stämningen, både för deltagare och personal. Det ger en bättre arbetsmiljö, säger Michaela Sirotencu, coach sedan september 2010 och syvare i botten.

PRAKTIK OCH ANSTÄLLNING

Deltagarna måste ha viljan och bedömas kunna klara ett arbete. Därefter är det dags för inskrivning och kartläggning av deltagarna, som får varsin coach.

– Deltagare och coach träffas ofta under kartläggningen, för att de ska lära känna varandra. Prövetiden är max sex veckor, så vi ser att det är rätt målgrupp. Målet är ju att tiden här ska leda till praktik och anställning, säger Susanne.

MÅNGA OLIKA KURSER

Kurserna på JobbNu varar mellan två till tio veckor och kan varvas med vägledande praktik. Det är stor variation på kursernas innehåll; data, privatekonomi, arbetslivsorientering, engelska, positivt tänkande och styrketräning är bara några exempel på ämnen.

– Här är individen i centrum och deltagare och coacher bestämmer tillsammans vilka aktiviteter de ska gå på, säger Michaela.

KONTINUITET OCH FÖRTROENDE

När deltagarna är ute på praktik gör coacherna uppföljning minst en gång i veckan. Praktikperioden är en månad åt gången, men kan i vissa fall förlängas.

– Det händer så mycket med deltagar-

JobbNu är ett projekt inom Komvux Malmö Södervärn, som har syftet att utveckla individanpassade yrkesutbildningar för deltagare med lindrig intellektuell funktionsnedsättning.

– Jag älskar mitt jobb och brinner för den här målgruppen, säger Susanne Jarnhem, projektledare på JobbNu sedan april.

VI-KÄNSLA PÅ JOBBNU

JOBBNU PÅ FÖRENINGSGATAN 22 I MALMÖ: MICHAELA SIROTENCU, SUSANNE JARNHEM, ASK GASI, MIKAEL BERGSTRÖM, INGVAR WAHLSTEEN OCH MARTHA FAGNANI.

na, vi ser en sådan glädje, säger Michaela. Det är vår drivkraft att vi ser att de utvecklas och vågar ta för sig. Men det ligger mycket arbete bakom dessa framsteg. Att jobba med människor är inte lätt, men det är så givande. Den största motivationen för mig är att hjälpa människor att hjälpa sig själva att välja rätt.

– Det är också enormt viktigt att deltagarna känner sig trygga med sina coacher och träffar dem hela tiden. Tillit, kontinuitet och förtroende är A och O för våra deltagare, säger Susanne.

GODA FÖRHOPPNINGAR

Susanne har goda förhoppningar om att projektet kommer att fortsätta.

– Genomströmningen hittills är 101 deltagare. Av dem har 11 fått anställning och fyra har gått till vidare studier. Just nu har vi 49 inskrivna deltagare och sju

på väg in. 15 deltagare är ute i praktik. Och könsfördelningen är jämn, 26 män och 23 kvinnor.

COOKALONG

Deltagarna inom JobbNu ska delta i en Cookalong-tävling som Sydsvenskan anordnar den 9 november. Tävlingen innehåller förutom matlagning även dukning och blomsterarrangemang

– Vi har kurs i matlagning och workshops där vi lär ut det mest väsentliga. Vi försöker få hit kockar med olika specialiteter, och deltagarna har fått lära sig att göra olika rätter. De tränar inte bara på matlagning utan lär sig också samarbete, hygien och att ta egna initiativ, säger coachen Martha Fagnani.

Susan Englund

Edico har tittat närmare på utbildningsforskaren John Hatties uppmärksammade metastudie Visible Learning. Skolledare, forskare och skolpolitiker hänvisar allt oftare till Hattie som betonar den skickliga lärarens betydelse och hävdar att skolans storlek och organisation inte spelar någon större roll för elevernas prestationer.

VAD PÅVERKAR ELEVERNAS RESULTAT?

Den brittiska tidskriften The Times Educational Supplement har kallat Hatties studie "Undervisningens heliga graal".

Den publicerades 2009 och är en så kallad metametasyntes baserad på drygt 50 000 studier och över 80 miljoner elever i fler än 800 metaanalyser om påverkan på elevers studieprestationer.

Nu finns en sammanfattning på svenska, utgiven av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Skriften Synligt lärande finns att ladda ner på SKL:s hemsida. Härifrån har vi tagit ett axplock och skapat en förenklad guide till John Hatties resultat.

- **RÖTT:**
INTE FRAMKOMLIG VÄG
- **GULT:**
LÄGG INTE FÖR MYCKET KRUT HÄR
- **GRÖNT:**
FRAMGÅNGSVÄG

Mått: effektstorlek där 1.0 innebär att 84 procent av eleverna i en klass förbättrar sitt resultat märkbart.

FOTO: COLOURBOX.COM

KVARSITTNING/GÅ OM ETT LÄSÅR -0.16

Bara negativa effekter inom alla ämnesområden. Dessutom ökar åtgärderna risken för avhopp från skolan. Inget stöd här för Jan Björklund och nya skollagen som ger rektor och lärare fortsatt rätt att besluta om en elev ska stanna kvar i skolan under uppsikt efter skoldagens slut.

KORTARE SOMMARLOV -0.09

Långa ledigheter har små negativa effekter på elevers lärande. Effekterna är större för elever från missgynnade hemförhållanden än för elever med en mer gynnsam bakgrund. Hattie menar dock att detta ganska snabbt kan tas igen efter ett längre uppehåll.

LÄRARES ÄMNEKUNSKAPER 0.09

Enligt Hattie är de generella effekterna av lärares ämneskunskaper som isolerad företeelse försumbara. En förklaring kan vara att lärare i allmänhet har acceptabla ämneskunskaper och därför finns det ingen större varians i sambandet mellan lärares ämneskunskap och elevers resultat. Inget direkt stöd för licentierade adjunkter i gymnasieskolan alltså.

FRISKOLOR 0.21

Få oberoende utvärderingar har gjorts och Hatties analyser visar på såväl positiva som negativa effekter. Hos Hattie kan vare sig påskyndare eller motståndare till friskolor hämta argument. Skolstrukturer har enligt metastudien inte någon nämnvärd betydelse.

SOMMARSKOLA 0.23

Generellt påvisas inte mycket påverkan från sommarskolor. Hattie ser ändå små fördelar för redan marginaliserade elever. Högre effekter uppnås för program som är skräddarsydda för elevernas särskilda behov.

KLASSTORLEK 0.21

Trots många studier på området är det enligt Hattie svårt att se någon direkt effekt på studieprestationerna med mindre klasser. Möjligen leder en minskning av klasstorleken till arbetsrelaterade effekter vilket i sin tur kan (eller inte) leda till studieprestationer.

LÄRARES FÖRVÄNTNINGAR 0.44

Höga förväntningar ger effekt. Hattie konstaterar att lärare med låga förväntningar tenderar att omfatta alla elever med dessa förväntningar. Rekommendationen utifrån den samlade forskningen är i stället att fokusera på utveckling för alla elever oavsett utgångsläget.

ATT INTE ETIKETTERA ELEVER 0.61

Hattie drar slutsatsen av alla forskningsresultat att diagnoser eller klassificeringar av elever förutsäger ganska lite om individuella skillnader i fråga om utveckling av exempelvis motoriska, kognitiva eller språkliga förmågor. Särskilda klasser för elever med olika funktionsnedsättningar rekommenderas alltså inte.

FÖRTROENDEFULLA RELATIONER 0.72

Handlar om att respektera elevernas bakgrund och kultur och kunna ge uppmärksamhet och värme. Så skapas trygghet som leder till goda studieresultat.

LÄRARES TYDLIGHET I UNDERVISNINGEN 0.75

En lärare lyckas om han eller hon kan klargöra mål och kriterier för undervisningen och är tydlig kring organisation, förklaringar, exempel ger förklaringar och exempel samt bedömer resultatet.

FORMATIV BEDÖMNING 0.90

Fortlöpande, framåtsyftande bedömning i relation till målen är det absolut bästa för elevernas resultat. Formativ bedömning är ett samlingsnamn för många typer av återkopplingar. Edico har tidigare uppmärksammat denna superheta framgångsfaktor och återkommer till den i kommande nummer.

Den granskning som på olika sätt är gjord och görs av skolan, baseras på en samhälls- och kunskapssyn som till stora delar är instrumentell. De mätbara kunskaperna i PISA-undersökningarna blir vårt viktigaste mål. Att göra saker rätt blir viktigare än att göra rätt saker.

SKRIV TILL OSS:

EDICO@MALMO.SE > EDICO@PUB.MALMO.SE

SKOLINSPEKTIONEN DRÄNERAR SKOLAN PÅ MENING OCH KREATIVITET

KURT WESTLUND

Regeringens politiska budskap har avlägsnat sig från skolans innehåll och fastnat i kontrollinsatser och nya regelverk som betygssystem och i vilken årskurs betyg ska sättas. Deras viktigaste skolmyndighet Skolinspektionen arbetar effektivt och äter sig in i skolans själ och tömmer skolarbetet på mening och kreativitet, utifrån regeringsuppdraget att endast kritiska avvikelser ska rapporteras. Mums för kannibalerna i massmedia.

När värdet på skolan tillräckligt har devalverats, då ska lärares och skolans status plötsligt höjas. Återigen med instrumentella insatser, genom att höja lönen på ett mindretal av lärarna som återigen ska bli huvudlärare eller adjunkter.

När skolan tömts på sina kreativa förutsättningar, då ska vi bli mästare på entreprenöriellt lärande. En för elever och samhälle vital kompetens, ett kompetensbygge som kräver lärare och skolor med god självkänsla.

Finns det verkligen ingen annan väg? Jo det finns en viljans optimism som kan vägledas av allsidighet och klarsyn. Föreställ er en skolanalys som tar fasta på det vi vunnit i skolan de senaste 30 åren.

Självständiga elever med god förmåga att tänka och analysera, kreativa och prövande. En trivsel bland elever som trängt undan en mobbning i skolan som idag är bortglömd. Lärare som med kreativitet

och enorm ambition söker nya vägar för att lyckas med sina elevers måluppfyllelse. Ni kan själva fortsätta och exemplifiera framgångar.

Då får skolan legitimitet, motiv för generella löneökningar, en ökad attraktion till lärarutbildningen och förmåga att förändra sig utifrån relevant kritik. Den solförmörkelse som uppstått över skolan måste få ett slut. Solen måste få lysa över skolan.

Ett system för kritisk granskning av skolan har kommit för att stanna, som en självklar del av en professionell organisations utveckling. Regeringsuppdraget till skolinspektionen behöver omformuleras. I granskningen ska ingå analyser som visar vad skolorna lyckas med och varför. Ett sådant synliggörande skulle skapa en kunskapsbank som tillsammans med forskning skulle ge oss en hävstång i skolutvecklingen.

SVAR

Jag skulle säga att Kurt Westlund gör fel bedömning av Skolinspektionens verksamhet och effekterna av den. Skolinspektionens uppgift är att kontrollera att huvudmännen för alla skolor, både kommunala och fristående, följer de lagar och regler som de är skyldiga att följa. De granskar regelbundet kvaliteten på och utövar tillsyn över skolor runt om i landet, och de prövar ansökningar om tillstånd att bedriva undervisning och rätt till bidrag. Som en del av Skolinspektionen finns dessutom Barn- och elevombudet, som har i uppgift att motverka kränkande behandling av barn och elever, och tillvarata barns och elevers enskilda rätt.

Jag skulle därför säga att skolinspektionen fyller en mycket viktig uppgift. Det är av yttersta vikt att den utbildning som erbjuds våra barn och ungdomar håller tillräckligt hög kvalitet, och gör den inte det ska undervisningen inte få bedrivas. Att Skolinspektionens existens skulle leda till att skolan dräneras på mening och kreativitet, har jag mycket svårt att se. Att det finns en myndighet som har i uppgift att tillse att undervisningsverksamhet håller tillräckligt hög kvalitet, och bedrivs i enlighet med gällande lag och andra bestämmelser, borde inte heller vara särskilt konstigt.

Så länge undervisningsverksamheten bedrivs enligt gällande lagar och regler – vilket Skolinspektionen ska tillse – har de enskilda lärarna en mycket stor frihet att lägga upp undervisningen som han eller hon själv önskar, vilket också är mycket viktigt eftersom det är kunniga och kompetenta lärare som bäst vet hur undervisningen bör utformas.

*Emma Söderberg Majanen,
Departementsledningen, Utbildningsdepartementet
på uppdrag av Jan Björklund, utbildningsminister*

Kan en elev med dyskalkyli nå målen i Matematik A?

Det är en av de vanligaste frågorna som pedagoger på gymnasienivå ställer till rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM.

SPECIALPEDAGOGISK RÅDGIVNING

Myndigheten ger råd och stöd till lärare, specialpedagoger och rektorer som har frågor rörande elever med någon form av funktionsnedsättning. Det kan vara hörsel- eller synnedsättning eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som autism.

– Ofta gäller det vilket stöd en elev behöver för att nå målen. Men ibland handlar det om hela klasser och hur man kan jobba för att den enskilde ska känna sig inkluderad, berättar Lotta Fröding, rådgivare på SPSM:s regionkontor i Malmö.

BÖRJA MED ANSÖKAN

Den som vänder sig till rådgivarna på SPSM börjar med att fylla i en ansökan på myndighetens hemsida. Sedan fördelas inkomna frågor mellan myndighetens experter

– Ibland räcker det med ett telefonsamtal men ofta åker vi ut på skolorna, ibland för att observera vad som faktiskt händer i klassrummet för att därefter diskutera med pedagoger, specialpedagoger och rektor, berättar Lotta Fröding.

Hon betonar hur viktigt det är att skolledare informeras och engagerar sig i de specialpedagogiska frågorna eftersom SPSM:s råd ibland innebär såväl omorganisation som fortbildning och inköp.

FORTBILDNING

SPSM, som svarar för statens samlade stöd i specialpedagogiska frågor, ger också kurser och fortbildning för pedagoger och skolledare på alla nivåer och till både kommunala och privata skolor.

Regionkontoret för södra Sverige nyöppnade i september i nya lokaler på Neptuniplan i närheten av centralstationen i Malmö. Här finns bland annat en

utställning med specialanpassat läromedel som är öppen tisdag till torsdag på eftermiddagarna. Lotta Fröding är en av 18 rådgivare som arbetar på kontoret i Malmö och på frågan om det går att klara Matematik A med dyskalkyli har hon inget enkelt svar.

– Om just den enskilde eleven klarar kursen går inte att svara på. Men det går att förbättra möjligheterna med en duktig matematiklärare som har kunskap om dyskalkyli, rätt verktyg och förhållningsätt. Och med stöd från både skolledning och undervisande pedagoger.

FAKTA

RÅDGIVARNAS SPECIALKOMPE- TENSER PÅ SPECIALPEDAGOGISKA SKOLMYNDIGHETEN I SÖDRA REGIONEN:

Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK)	3
Annan etnisk bakgrund/flerspråkighet och funktionsnedsättning	5
Anpassad fysisk aktivitet	7
Bedömning, betyg och individuella utvecklingsplaner (IUP) i samband med funktionsnedsättning	9
Hörselnedsättning/dövhet/dövblindhet	11
IT och lärande samt alternativa verktyg	13
Läromedel för barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning	15
Läs- och skrivsvårigheter/dyslexi	17
Matematiksvårigheter	19
Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (autism, ADHD med flera)	
Rörelsehinder	
Synskador	
Tal- och språkstörning	
Utvecklingsstörning	
Vuxenstuderande med funktionsnedsättning	

Hans Albin Larssons Mot bättre vetande. En svensk skolhistoria (SNS Förlag) är det senaste inlägget i skoldebatten. Boken är dels en historisk översikt, dels en svidande vidräkning med de senaste 30 årens skolpolitik. Centrala måltavlor är kommunaliseringen, fackpedagogerna och kommunala skolpolitiker.

SVIDANDE VIDRÄKNING MED DE SENASTE 30 ÅRENS SKOLPOLITIK

Hans Albin Larsson är professor i historia och utbildningsvetenskap, tidigare lärare och lärarutbildare. Han har även skrivit den klassiska läroboken Alla tiders historia, vilket bitvis märks i den föreliggande boken.

Dess första hälft är nämligen skriven på en slags knastertorr läroboksprösa som inte torde göra någon glad. I likhet med en bra lärobok, är dock detta avsnitt klart användbart. Författaren går systematiskt igenom den svenska skolhistorien, från medeltiden och framåt. Hela tiden förvissas han sig om att ge en gedigen bakgrund till varför förändringar sker. Skolan sätts helt enkelt in i sitt samhälleliga sammanhang. Förutom den löpande texten finns även faktaboxar, där vi får extra information om allt från Komenius till ramismen. Bokens första del fungerar alltså som en översiktlig, koncis – men ganska tråkig – översikt över den svenska skolans historia.

60-TALSDEBATT AKTUELL ÄN IDAG

Redogörelsen blir riktigt intressant först när Larsson kommer in på 1960-talets genomgripande reformer, exempelvis grundskolans införande. Här uppehåller sig författaren vid diskussionerna som fördes om differentiering. Vid vilken ålder skulle eleverna delas upp efter begåvning och studieresultat?

Resultatet blev ju, som bekant, att eleverna – i stort sett – hölls ihop genom hela grundskolan. Idag, 40 år senare, är debatten återigen aktuell, och Larsson förefaller kritisk till att man gjorde som man gjorde 1968. Han menar att skolpolitikerna – i huvudsak socialdemokratiska – ignorerade forskning och de för-

sök som inte visade på några positiva resultat av sammanhållna klasser hela vägen upp i högstadiet. Larsson driver tesen att en progressivistisk syn på skolan dominerade under efterkrigstiden fram till millennieskiftet. Denna innefattade jämlikhetssträvanden med ett ökat fokus på elevens sociala utveckling och på skolans arbetsformer. Han hävdar dock att denna utveckling nu har nått vägens ände, i och med 2011 års stora reformpaket för skolan.

STATEN ABDIKERAR

Som en röd tråd genom boken löper förändringarna i statens roll. Larsson beskriver hur man under 1800-talet succesivt kopplar ett allt hårdare grepp om skolan, vilket resulterar i ökad likvärdighet. Denna utveckling fortsätter till slutet på 1960-talet, då staten succesivt börjar dra sig tillbaka. Han menar att de problem skolan idag brottas med i mångt och mycket kan härledas till denna statens abdikation, även om ingen då förstod vartåt det barkade: ”I samband med de stora skolreformerna under 1960-talet, då den svenska skolan ansågs hålla hög kvalitet på alla nivåer påbörjades ett borttagande av det kvalitetshöjande regelverket. Knappast någon trodde att det var av betydelse, eftersom den höga kvaliteten sågs som mer eller mindre självklar.”

Hans Albin Larsson ser kommunaliseringen 1990 som ett avgörande misstag som givit upphov till en rad negativa effekter. Han hävdar att kommunerna inte är lämpade att bedriva undervisningsverksamhet och att de alltför mycket präglas av en slags kamrersmentalitet.

Vidare menar han att kommunerna och deras organisation SKL i alltför stor utsträckning driver organisationsfrågor, snarare än kunskapsfrågor.

FACKPEDAGOGER OCH KOMMUNALA KAMRERER I ALLIANS

Larsson menar även att personer verkamma inom universitetsämnet pedagogik har haft ett alltför stort inflytande över skolan under de senaste 30 åren.

Dessa är också, enligt Larsson, inriktade på organisation och arbetsformer, snarare än på själva ämnena. Denna allians mellan SKL:s kamrerer och fackpedagogerna beskriver Larsson så här: ”[Fackpedagogerna] fick frihet att lansera sina käpphästar mot att de gav vetenskaplig legitimitet åt [de kommunala kamrerernas] krav på borttagande av skolans kvalitetsregler”.

Larsson hävdar vidare att SKL motarbetat allting som kan likna statlig styrning av skolan. Ett exempel på detta är de uppluckrade behörighetskraven på lärare, och rektorer, under 1990-talet.

Trenden har varit att man ser på lära- ren som lärare i största allmänhet (”pedagog”), som kan undervisa i lite vad som helst. Ämneskunskaperna är sekundära; det sociala har hamnat i centrum. Detta syns tydligt i de så kallade NO- och SO-blocken i grundskolan där exempelvis en biologilärare helt utan utbildning i fysik kan undervisa i just fysik. Detta synsätt återspeglades sedan i den kortlivade reformerade lärarutbildning som sjösattes 2001, där andelen ämnesutbildning minskades.

Larsson menar att denna statens reträtt från skolan nådde sin kulmen år 2000,

då man på Utbildningsdepartementet filade på ett förslag om att helt avskaffa de statliga kursplanerna. Dessa skulle ersättas med begreppet "samverkande styrning", vilket skulle innebära att kursplanerna blev lokala. Enligt Larsson skulle en likvärdig skola då "inte ens vara teoretiskt möjlig". Nu blev det inte så.

Till följd av de alltmer uppenbara resultatproblemen har staten börjat ta tillbaka sin makt över skolan. Detta märks exempelvis genom de nya, mer detaljerade ämnesplanerna, Skolinspektionens inrättande och den nya lärarlegitimationen.

DEN FÖRÄNDRADE LÄRARROLLEN

Larsson skriver att lärarrollen alltid har varit föränderlig, men att tiden efter 1970 "slår alla tidigare förändringar". Han menar att det skett en förskjutning från specialisering till att lärare skall klara av i stort sett alla sorters skolarbete:

"Dessa förändringar skedde under påståenden från fackpedagoger om att läraryrket professionaliserades, medan många lärare, särskilt ämneslärare, uppfattade det tvärtom, eftersom de allmänna sysslorna, de som inte är undervisning, lyftes fram som allt mer väsentliga", enligt Larsson. Läraren, framförallt i grundskolan, förvandlas till en slags allmänresurs och lektioner behöver inte förberedas "nu när internet finns". Vidare vill arbetsgivarna – privata såväl som kommunala – ha lärare "som förmår lösa sociala konflikter, som uppehåller sig i lokalerna under kontorstid och är öppna för förändringar utan att visa missnöje".

Larsson spårar läraryrkets minskade dragningskraft för studenter i att lärar-

rollen "övergått från specialisten med stark yrkesidentitet [...], till vad en kritiker skulle kalla 'trivselsvaktmästaren', någon som representerar de vuxna i skolan, finns till hands, är socialt kompetent och kan lösa allehanda enkla uppgifter." Lägre frihetsgrad och högre stress, är resultatet, enligt Larsson. Det är alltså en extremt dystert läsning för dem som tänker sig att välja läraryrket.

ÖVERTYGANDE

Författarens kunskap om skolan förefaller mycket gedigen, och han driver sina teser på ett övertygande vis. Han betonar kommunaliseringens negativa effekter, ämnenas devalvering, statens reträtt och läraryrkets minskade lyskraft och status. I våras skrev jag här i Edico om Sven-Eric Liedmans bok om skolan, Hets!, och det finns en hel del gemensamma beröringspunkter, även om de har olika syn på de reformer som pågår just nu. Liedman är skeptisk, Larsson förefaller entusiastisk, även om han inte säger det rakt ut. Något de är eniga om är en behård kritik mot kommunernas sätt att styra skolan.

De bägge professorerna har också en identisk syn på den förändrade lärarrollen och kritiserar skarpt utvecklingen även på denna punkt.

Mot bättre vetande berör även en mängd andra frågor – lärarutbildningens förändring, friskolor, segregation – och på det hela taget är den en stundtals mycket upplysande bok, även om den bitvis tenderar att göra läsaren uppgiven.

Jonas Nilsson

KONRAD MOCHALSKI I BYGGTAGEN PÅ LOMMA CAMPINGPLATS

SVÄNGRUM FÖR ANLÄGGGARE PÅ CAMPING

Byggprogrammets utbildning av anläggningsförare har flyttat ut till gamla Lomma Camping. Här finns den yta som utbildningen kräver.

– Det finns stora riskmoment när oerfarne elever ska bekanta sig med dessa tunga och starka maskiner. Det är för trångt på skolans område inne i stan, förklarar Konrad Mochalski, anläggningslärare på Norra Sorgenfri gymnasium.

Vägen in mot det som tidigare var Lomma Camping är spärrad med en bom och en upplysning om att obehöriga inte äger tillträde. Där innanför huserar lärare och elever på anläggningsutbildningen. Utanför de tre baracker som utgör skolans lokaler står hjullastare och grävmaskiner parkerade.

– Sedan ett år har vi all praktisk utbildning här ute och en hel del teori. Men vi har också viss teori kvar på Norra Sorgenfri, säger Konrad Mochalski.

REALISTISKA UPPDRAG

Anläggningsutbildningen har fått i uppdrag av en privat byggtreprenör att göra en hel del markarbete. I anslutning till campingen har det legat en soptipp som bland annat tog emot avfall från Lomma Eternit.

– Marken ska säkras. Under ytan ligger sju meter sopor och det går inte bygga någonting på den. Vi ska anlägga gröna ytor och cykelvägar där.

Söder om campingen har anläggningsutbildningen fått i uppdrag att förbereda

marken för bygget av fem höghus.

– Skog ska avverkas och vägar och parkeringsplatser byggas och växter ska planteras. Det blir en väldigt realistisk utbildning för våra elever, säger Konrad Mochalski.

– Vi hade gärna samarbetat med gatukontoret på Malmö stad. Men det har varit svårt att få till. Våra förslag har hittills runnit ut i sanden.

BEHÖVER EN MASKIN TILL

Även maskinerna behöver vara av ett slag som används utanför skolvärlden.

– Vi kan ju inte utbilda eleverna på maskiner som är gamla och som inte används utanför skolans värld. Vi behöver egentligen en till. Men maskinerna kostar ju flera hundratusen.